

Fanongongo mei he Pangike Pule Fakafonua 'o Tonga fekau'aki moe Liliu ki he Tohi Fakahinohino ki he Ngaahi Tohi 'oku Ngaue'aki ko e Fakamo'oni ki he Fetongi Pa'anga Muli.

Na'e fakahoko 'e he Pangike Pule ha liliu ki he ngaahi tu'utu'uni ki he totongi pa'anga ki muli 'o kamata ngaue'aki mei he 'aho 1 Me 2015. Ko e tohi tuutuuni foki ko eni oku ne fakaikiiki ai e ngaahi pepa fakamatala falala'anga a ia oku totonu ke ngaueaki e he ngaahi pangike fakataha moe ngaahi kautaha fetongi pa'anga muli i hono fakahoko e ngaahi totongi paanga ki muli.

Na'e fakaha 'e he Kovana 'o e Pangike Pule Fakafonua 'o Tonga, Sione Ngongo Kioa, kuo kakato hono liliu fakata'u 'o e ngaahi tu'utu'uni ki he totongi pa'anga ki muli 'a ia na'e tali 'eni 'e he Poate 'a e Pangike Pule 'i he 'aho 1 Epeleli 2015. Ko e ngaahi liliu ko 'eni na'e makatu'unga ia 'i he fengaue'aki fakataha mo e Potungaue Tanaki Pa'anga, ngaahi pangike mo e ngaahi kautaha fetongi pa'anga muli mo e ngaahi memipa kehe pe 'o e fonua.

Koe ngaahi liliu koeni ki he tohi tuutuuni, na'e taumu'a ke ne fakafaingofua'i pea ke ne feau e founa totongi paanga ki muli lolotonga, pea ke toe fakamaalala e ngaahi totongi paanga ki muli oku fiema'u ki ai a e ngaahi tohi fakamo'oni totongi tukuhau. 'Oku kau foki ki heni mo e liliu ki hono fakafaahinga o e ngaahi taumu'a o e totongi paanga ki muli ke fakafaingofua'i ange e founa faifatongia pea ke fakapapai ai pe e tau tauhi ki he tuutuuni ki hono taofi o e feaveaki fakapulipuli o e paanga kaakaa mo e kakai oku nau fakahoko e founa hala ni. Ko e taumu'a o e ngaahi liliu ni ke ne lava o tokoni hotau kakai ke nau mau ha mahino feunga fekauaki mo e founa totongi paanga ki muli.

Ko e ngaahi tuutuuni ki he totongi paanga ki muli oku tokoni ia ki hono malu'i e paanga talifaki a e puleanga 'i muli, ke kei nofo pe i ha tuunga oku fakafiemalie ke ne lava o feau e ngaahi totongi paanga kotoa pe. Na'e a'u 'a e tupu 'a e pa'anga talifaki 'a e pule'anga 'i muli ki ha tu'unga ma'olunga ko e T\$270.2 miliona 'i Maasi 2015 'a ia 'oku fe'unga ia mo e koloa humai mahina 'e 8.3, pea ko e tu'u ki he kaha'u 'e kei tauhi ai pe 'i he tu'unga fakafiemalie 'a ia 'oku fakafuofua ke 'i 'olunga 'i he koloa humai ki he mahina 'e 3 ki he 4.

E kei hokohoko lelei atu aipe a e faifatongia 'a e Pangike Pule Fakafonua o Tonga i hono siofi mo fakalelei a e tohi tuutuuni ni ke ne lava o fakaa'i e ngaahi fiema'u o fakatatau ki he ngaahi liliu fakaonoponi pea ke kei fakapapai ai pe oku ave a e paanga ki muli o fakatatau ki he taumu'a na'e ave ki ai.

Ko e tatau 'o e Tohi Fakahinohino ki he Ngaahi Tohi 'oku Ngaue'aki ko e Fakamo'oni ki he Fetongi Pa'anga Muli 'e ma'u atu ia mei he website 'a e Pangike Pule (www.reservebank.to) pea mo e 'ofisi 'o e Pangike Pule.

Ki ha ngaahi fakamatala fakaikiiki kataki 'o fakafetu'utaki ki he:

Va'a Pule'i Fetongi Pa'anga Muli
Pangike Pule Fakafonua 'o Tonga
Telefoni: (676) 24 057
Fax (676) 24201
Email : nrbt@reservebank.to